

I. VIENO KINTAMOJO FUNKCIJŲ INTEGRALINIS SKAIČIAVIMAS

1. Individualios užduotys: 2 psl.

- trumpa teorijos apžvalga,
- pavyzdžiai,
- užduotys savarankiškam darbui.

2. Išspręstosios užduotys.....20 psl.

1. Individualios užduotys

Funkcijos $f(x)$ pirmykšte vadinama tokia funkcija $F(x)$, kuriai teisinga lygybė $F'(x) = f(x)$.

Jei $F(x)$ yra funkcijos $f(x)$ pirmykštė ir C – bet kuris realusis skaičius, tai $F(x) + C$ irgi yra funkcijos $f(x)$ pirmykštė funkcija.

Funkcijos $f(x)$ neapibrėptiniu integralu vadinama šios funkcijos visų pirmykščių funkcijų aibė $F(x) + C$. Rašoma:

$$\int f(x) dx = F(x) + C.$$

Pagrindinės neapibrėptinio integralo savybės

1. $\left(\int f(x) dx \right)' = (F(x) + C)' = f(x),$
2. $d\left(\int f(x) dx \right) = \left(\int f(x) dx \right)' dx = f(x) dx,$
3. $\int df(x) = \int F'(x) dx = \int f(x) dx = F(x) + C,$
4. $\int af(x) dx = a \int f(x) dx,$
5. $\int (f(x) + g(x)) dx = \int f(x) dx + \int g(x) dx.$

Pagrindinių integralų lentelė

1. $\int 0 dx = C,$	2. $\int 1 dx = \int dx = x + C,$
3. $\int x^\alpha dx = \frac{x^{\alpha+1}}{\alpha+1} + C, \quad \alpha \neq -1,$	4. $\int \frac{dx}{x} = \ln x + C,$
5. $\int e^x dx = e^x + C,$	6. $\int a^x dx = \frac{a^x}{\ln a} + C,$
7. $\int \sin x dx = -\cos x + C,$	8. $\int \cos x dx = \sin x + C,$

$$\begin{aligned}
9. \int \frac{dx}{\sin^2 x} &= -\operatorname{ctgx} + C, & 10. \int \frac{dx}{\cos^2 x} &= \operatorname{tg} x + C, \\
11. \int \frac{dx}{\sin x} &= \ln \left| \operatorname{tg} \left(\frac{x}{2} \right) \right| + C, \\
12. \int \frac{dx}{\cos x} &= \ln \left| \operatorname{tg} \left(\frac{x}{2} + \frac{\pi}{4} \right) \right| + C, \\
13. \int \frac{dx}{\sqrt{1-x^2}} &= \arcsin x + C, \\
14. \int \frac{dx}{\sqrt{a^2-x^2}} &= \arcsin \frac{x}{a} + C, \\
15. \int \frac{dx}{1+x^2} &= \operatorname{arctg} x + C, & 16. \int \frac{dx}{a^2+x^2} &= \frac{1}{a} \operatorname{arctg} \frac{x}{a} + C, \\
17. \int \frac{dx}{a^2-x^2} &= \frac{1}{2a} \ln \left| \frac{a+x}{a-x} \right| + C, \\
18. \int \frac{dx}{x^2-a^2} &= \frac{1}{2a} \ln \left| \frac{x-a}{x+a} \right| + C, \\
19. \int \frac{dx}{\sqrt{x^2 \pm a^2}} &= \ln \left| x + \sqrt{x^2 \pm a^2} \right| + C, \\
20. \int \sqrt{x^2 \pm a^2} dx &= \frac{x}{2} \sqrt{x^2 \pm a^2} \pm \frac{a^2}{2} \ln \left| x + \sqrt{x^2 \pm a^2} \right| + C, \\
21. \int \sqrt{a^2-x^2} dx &= \frac{x}{2} \sqrt{a^2-x^2} + \frac{a^2}{2} \arcsin \frac{x}{a} + C.
\end{aligned}$$

Integravimo metodai

1. Tiesioginio integravimo metodas
2. Ákëlimo up diferencialo þenklo metodas
3. Kintamojo keitimo metodas
4. Integravimo dalimis metodas.

Tiesioginio integravimo metodas

Ðis metodas pagrastas pagrindiniø integralø lentelës ir savybiø taikymu bei pointegralinës funkcijos tapaëiaisiais pertvarkiais.

Pavyzdþiai

$$1) \int \frac{dx}{9+x^2} = \frac{1}{3} \operatorname{arctg} \frac{x}{3} + C,$$

$$2) \int \frac{dx}{\sqrt{9+x^2}} = \ln \left| x + \sqrt{9+x^2} \right| + C,$$

$$3) \int \frac{dx}{9-x^2} = \frac{1}{6} \ln \left| \frac{3+x}{3-x} \right| + C,$$

$$4) \int (x+3x^2) dx = \frac{x^2}{2} + x^3 + C,$$

$$5) \int \frac{x^2+2}{x^2+1} dx = \int \frac{(x^2+1)+1}{x^2+1} dx = \int dx + \int \frac{dx}{x^2+1} = \\ = x + \operatorname{arctg} x + C,$$

$$6) \int \operatorname{tg}^2 x dx = \int \frac{\sin^2 x}{\cos^2 x} dx = \int \frac{1-\cos^2 x}{\cos^2 x} dx = \\ = \int \frac{dx}{\cos^2 x} - \int dx = \operatorname{tg} x - x + C.$$

Ákëlimo uþ diferencialo þenklo metoðas

Ðis metoðas þagrástat trijð ákëlimo uþ diferencialo þenklo taisyklíð ir vienos integralð savybðs taikymu.

I taisyklð. Þrie funklíjós, esanéíos uþ diferencialo þenklo, galima þriðði bet kurá skaiððið:

$$du(x) = d(u(x) + a).$$

II taisyklð. Norint funklíjå, esanéiå uþ diferencialo þenklo þaðauginti ið kurio nors nelygaus nuliui skaiððiaus, reikia ið ðio skaiððiaus þaðalinti diferencialå (integralå):

$$du(x) = \frac{1}{a} d(au(x)), \quad \int f(x) du(x) = \frac{1}{a} \int f(x) d(au(x)).$$

III taisyklð (þr. antråjå savybæ). Norint funklíjå, esanéiå þriðð diferencialo þenklå, þakelti uþ diferencialo þenklo, reikia jå suintegrui:

$$g(x)dx = d\left(\int g(x)dx\right).$$

Savybð. Jei $\int f(x)dx = F(x) + C$ ir $u=u(x)$, tai

$$\int f(u)du = F(u) + C.$$

Kintamojo keitimo metoðas

Sakykime, kað reikia rasti integralå $\int f(x)dx$. Norðdami gauti þaprastesná integralå, keiðiame kintamåjå þagal lygybæ $t=u(x)$ arba $x=\varphi(t)$. Tuomet

$$\begin{aligned} \int f(x)dx &= \int f(\varphi(t))d\varphi(t) = \int f(\varphi(t))\varphi'(t)dt = \\ &= \int g(t)dt = G(t) + C. \end{aligned}$$

Þaprasiðiausia nauju kintamuiju þapymði uþ diferencialo þenklo esanéiå funklíjå: $t=u(x)$.

Pavyzdžiai

$$\begin{aligned}
 1) \int \frac{x dx}{x^2 + 1} &= \int \frac{d\left(\frac{x^2}{2}\right)}{x^2 + 1} = \frac{1}{2} \int \frac{d(x^2 + 1)}{x^2 + 1} = \\
 &= \frac{1}{2} \int \frac{dt}{t} = \frac{1}{2} \ln|t| + C = \frac{1}{2} \ln(x^2 + 1) + C, \\
 2) \int e^{2\cos x} \sin x dx &= \int e^{2\cos x} d(-\cos x) = \\
 &= -\frac{1}{2} \int e^{2\cos x} d(2\cos x) = -\frac{1}{2} \int e^t dt = -\frac{1}{2} e^t + C = \\
 &= -\frac{1}{2} e^{2\cos x} + C, \\
 3) \int \frac{dx}{x\sqrt{1 - \ln^2 x}} &= \int \frac{d \ln x}{\sqrt{1 - \ln^2 x}} = \int \frac{dt}{\sqrt{1 - t^2}} = \arcsin t + C = \\
 &= \arcsin(\ln x) + C, \\
 4) \int \cos(3x + 5) dx &= \frac{1}{3} \int \cos(3x + 5) d(3x + 5) = \\
 &= \frac{1}{3} \int \cos t dt = \frac{1}{3} \sin t + C = \frac{1}{3} \sin(3x + 5) + C.
 \end{aligned}$$

Integravimo dalimis metodas

Tai integralø apskaičiavimas taikant integravimo dalimis formulę:

$$\int u dv = uv - \int v du.$$

Šis metodas dažniausiai taikomas tuomet, kai reikia integruoti tokią dviejø funkcijø sandaugà: $P_n(x) \cdot f(x)$; èia $P_n(x)$ yra

n -ojo laipsnio daugianaris ($n \geq 0$), o $f(x)$ – rodiklinė, logaritminė, trigonometrinė arba atvirkðtinė trigonometrinė funkcija. Funkcijà v galima gauti keliant kurà nors dauginamąją $P_n(x)$ ar $f(x)$ up diferencialo þenklo. Kai yra galimybė kelti up diferencialo þenklo rodiklinę, trigonometrinę ir laipsninę funkcijas, galima prisilaikyti nurodyto pirmumo.

Pavyzdžiai

$$1) \int \ln x dx = x \cdot \ln x - \int x d(\ln x) = x \cdot \ln x - \int x \cdot \frac{1}{x} dx =$$

$$= x \ln x - x + C,$$

$$2) \int x \cdot \cos x dx = \int x d \sin x = x \cdot \sin x - \int \sin x dx =$$

$$= x \cdot \sin x + \cos x + C,$$

Racionalioji funkcijų integravimas

Racionalioji funkcija $R(x)$ vadinamas daugianariu

$$P_n(x) = a_0 x^n + a_1 x^{n-1} + \dots + a_{n-1} x + a_n$$

ir

$$Q_m(x) = b_0 x^m + b_1 x^{m-1} + \dots + b_{m-1} x + b_m$$

$$\text{santykis: } R(x) = \frac{P_n(x)}{Q_m(x)}.$$

Racionaliosios funkcijos integruojamos keliais etapais.

1) Atkreipiame dėmesį į skaitiklio ir vardiklio daugianarių laipsnius n ir m . Jei $n \geq m$, racionaliojoje funkcijoje, kuri šiuo atveju vadinama netaisyklingąja, išskiriame sveikąją dalį.

2) Atkreipiame dėmesį į vardiklio daugianario $Q_m(x)$ uždymo formą. Trečiojo ar aukštesniojo laipsnio daugianaris turi būti išreikštas tiesinių ir kvadratinė (su neigiamais diskriminantais) daugiamųjų sandauga. Jei $m = 2$, vardiklyje galima išskirti dvinarį kvadratą ir gautąjį dvinarį papymėti nauju kintamuoju.

3) Taisyklingąją racionalioją funkciją išreiškiame paprasčiausioji racionaliųjų funkcijų suma.

4) Integruojame racionaliosios funkcijos $R(x)$ sveikąją dalį ir paprasčiausias racionaliąsias funkcijas.

Pavyzdžiai

1) Apskaičiuokime integralą $\int \frac{dx}{x(x+3)}$. Matome, kad racionaliųjų funkcija yra taisyklingoji. Jià funkciją išreikšime dviejų paprasčiausių racionaliųjų funkcijų suma:

$$\frac{1}{x(x+3)} = \frac{A}{x} + \frac{B}{x+3} = \frac{A(x+3) + Bx}{x(x+3)} = \frac{(A+B)x + 3A}{x(x+3)}.$$

Iš tapatybės $(A+B)x + 3A \equiv 1$ rasime neapibrėptuosius koeficientus A ir B , pavyzdžiui, sulyginę koeficientus prie vienodo x laipsnio:

$$\begin{cases} A+B=0, \\ 3A=1. \end{cases}$$

Iš šios sistemos gauname: $A = \frac{1}{3}$, $B = -\frac{1}{3}$.

Tuomet

$$\begin{aligned} \int \frac{dx}{x(x+3)} &= \int \left(\frac{\frac{1}{3}}{x} + \frac{-\frac{1}{3}}{x+3} \right) dx = \frac{1}{3} \ln|x| - \frac{1}{3} \ln|x+3| + C = \\ &= \frac{1}{3} \ln \left| \frac{x}{x+3} \right| + C. \end{aligned}$$

2) Apskaičiuokime integralą $\int \frac{x^2 + x + 12}{(x+1)(x^2-9)} dx$. Pateiktą racionaliųjų funkciją išreikšime trijų paprasčiausių racionaliųjų funkcijų suma ir jas suintegruosime.

$$\frac{x^2 + x + 12}{(x+1)(x^2-9)} = \frac{A}{x+1} + \frac{B}{x-3} + \frac{C}{x+3}.$$

Neapibrėptuosius koeficientus A , B , C rasime iš tapatybės:

$$x^2 + x + 12 \equiv A(x-3)(x+3) + B(x+1)(x+3) + C(x+1)(x-3).$$

Turėdami tapatybę, sulyginame koeficientus prie vienodų x laipsnių arba parenkame tris x reikšmes, pavyzdžiui,

$$x = 0, x = 3, x = -3.$$

$$\text{Gauname: } A = -\frac{3}{2}, \quad B = 1, \quad C = \frac{3}{2}.$$

Tuomet

$$\begin{aligned} \int \frac{x^2 + x + 12}{(x+1)(x^2-9)} dx &= -\frac{3}{2} \int \frac{dx}{x+1} + \int \frac{dx}{x-3} + \frac{3}{2} \int \frac{dx}{x+3} = \\ &= -\frac{3}{2} \ln|x+1| + \ln|x-3| + \frac{3}{2} \ln|x+3| + C. \end{aligned}$$

Iracionaliojo reiškinio integravimas

Šio tipo integraluose dažniausiai taikomas kintamojo keitimo metodas.

1) Jei pointegralinėje funkcijoje vien tik šaknis iš x , arba šaknis iš tiesinės funkcijos $ax+b$, arba šaknis iš tiesinių funkcijų

dalmens $\frac{ax+b}{cx+d}$, tai naujas kintamasis ávedamas taip:

$$\sqrt[s]{x} = t, \quad \sqrt[s]{ax+b} = t, \quad \sqrt[s]{\frac{ax+b}{cx+d}} = t;$$

čia s – šaknų rodiklio mažiausias bendrasis kartotinis.

Pakeitę integravimo kintamąją, gauname racionaliosios funkcijos integralą.

2) Kai reikia apskaičiuoti integralus

$$\begin{aligned} \int \sqrt{ax^2 + bx + c} dx, \quad \int (Ax + B) \sqrt{ax^2 + bx + c} dx, \\ \int \frac{dx}{\sqrt{ax^2 + bx + c}}, \quad \int \frac{Ax + B}{\sqrt{ax^2 + bx + c}} dx, \end{aligned}$$

ið pradþiø kvadratiniam trinaryje iðskiriame dvinario kvadratà ir tà dvinarà paþymime nauju kintamuoju.

3) Kai reikia apskaièiuoti integralà

$$\int \frac{dx}{(x-\alpha)^n \cdot \sqrt{ax^2+bx+c}} \quad (n \in \mathbb{N}), \text{ integravimo kintamàjà}$$

keièiame pagal lygybæ $t = \frac{1}{x-\alpha}$.

4) Kai pointegralinëje funkcijoje yra kvadratinës ðaknys ið kvadratinio dvinario, tai gali bûti taikomi ðie trigonometriniai keitiniai:

$$\sqrt{a^2 - x^2}, \quad x = a \sin t;$$

$$\sqrt{x^2 - a^2}, \quad x = \frac{a}{\sin t};$$

$$\sqrt{a^2 + x^2}, \quad x = a \operatorname{tg} t.$$

5) Diferencialiniu binomu vadinamas reiðkinys

$$x^m \cdot (a + bx^n)^p, \text{ èia } m, n, p - \text{racionalieji skaièiai. Ðie reiðkiniai}$$

suintegruojami tik trimis atvejais:

a) p – sveikasis skaièius; kai $p < 0$, taikomas keitinys $x = t^s$, èia s – trupmenø m ir n bendrasis vardiklis;

b) $\frac{m+1}{n}$ – sveikasis skaièius; ðiuo atveju taikomas keitinys

$$a + bx^n = t^s, \text{ èia } s - \text{trupmenos } p \text{ vardiklis};$$

c) $\frac{m+1}{n} + p$ – sveikasis skaièius; ðiuo atveju taikomas keitinys

$$a + bx^n = t^s \cdot x^n, \text{ èia } s - \text{trupmenos } p \text{ vardiklis}.$$

Pavyzdþiai

$$1) \text{ Apskaièiuokime integralà } \int \frac{dx}{(1 + \sqrt[4]{x}) \cdot \sqrt{x}} = I_1.$$

Āvesime naujā kintamajā $t = \sqrt[4]{x}$. Tuomet $x = t^4$, $dx = 4t^3 dt$,

$$\begin{aligned} I_1 &= \int \frac{4t^3 dt}{(1+t)t^2} = 4 \int \frac{t}{t+1} dt = \\ &= 4 \int \frac{(t+1)-1}{t+1} dt = 4(t - \ln|t+1|) + C = \\ &= 4(\sqrt[4]{x} - \ln|\sqrt[4]{x}+1|) + C. \end{aligned}$$

2) Apskaidēuokime integralā $\int \frac{dx}{\sqrt{3+2x-x^2}} = I_2$.

Kvadratinīame trinaryje iðskirkime dvinario kvadratā ir tā dvinarā pāpymēkime nauju kintamuoju:

$$3 + 2x - x^2 = 4 - (x-1)^2 = 4 - t^2.$$

Tuomet

$$I_2 = \int \frac{dt}{\sqrt{4-t^2}} = \arcsin \frac{t}{2} + C = \arcsin \frac{x-1}{2} + C.$$

3) Apskaidēuokime integralā $\int \frac{dx}{x \cdot \sqrt{5x^2 - 2x + 1}} = I_3$.

Keitinio lygybēs: $t = \frac{1}{x}$, $x = \frac{1}{t}$, $dx = -\frac{1}{t^2} dt$.

Tuomet imdami, kad $x > 0$, gauname:

$$\begin{aligned} I_3 &= \int \frac{-dt}{\sqrt{t^2 - 2t + 5}} = - \int \frac{dt}{\sqrt{(t-1)^2 + 4}} = - \int \frac{dz}{\sqrt{z^2 + 4}} = \\ &= - \ln \left| z + \sqrt{z^2 + 4} \right| + C = - \ln \left| t - 1 + \sqrt{t^2 - 2t + 5} \right| + C = \\ &= - \ln \left| \frac{1}{x} - 1 + \sqrt{\frac{1}{x^2} - \frac{2}{x} + 5} \right| + C = \\ &= \ln \frac{x}{1 - x + \sqrt{5x^2 - 2x + 1}} + C. \end{aligned}$$

4) Apskaičiuokime integralą $\int \frac{\sqrt{1+x^3}}{x} dx = I_4$.

Laikydami pointegralinę funkciją diferencialiniu binomu

$$x^m \cdot (a + bx^n)^p, \text{ matome, kad } \frac{m+1}{n} = 0.$$

Todėl taikomas keitinys $1+x^3 = t^2$. Tuomet $3x^2 dx = 2tdt$,

$$\begin{aligned} I_4 &= \int \frac{\sqrt{1+x^3} \cdot x^2}{x^3} dx = \frac{2}{3} \int \frac{t^2}{t^2-1} dt = \frac{2}{3} \int \frac{(t^2-1)+1}{t^2-1} dt = \\ &= \frac{2}{3} \int dt + \frac{2}{3} \int \frac{dt}{t^2-1} = \frac{2}{3} t + \frac{2}{3} \cdot \frac{1}{2} \ln \left| \frac{t-1}{t+1} \right| + C = \\ &= \frac{2}{3} \sqrt{1+x^3} + \frac{1}{3} \ln \left| \frac{\sqrt{1+x^3}-1}{\sqrt{1+x^3}+1} \right| + C. \end{aligned}$$

Trigonometrinių reiškinių integravimas

Integruojant trigonometrinius reiškinius taikomi visi keturi integravimo metodai: tiesioginio integravimo, ákėlimo uþ diferencialo þenklo, kintamojo keitimo ir integravimo dalimis.

Pertvarkant pointegralinę funkciją gali būti taikomos šios trigonometrinės formulės:

$$\sin^2 \alpha + \cos^2 \alpha = 1, \quad \operatorname{tg} \alpha = \frac{\sin \alpha}{\cos \alpha}, \quad \operatorname{ctg} \alpha = \frac{\cos \alpha}{\sin \alpha},$$

$$1 + \operatorname{tg}^2 \alpha = \frac{1}{\cos^2 \alpha}, \quad 1 + \operatorname{ctg}^2 \alpha = \frac{1}{\sin^2 \alpha};$$

$$\sin^2 \alpha = \frac{1}{2}(1 - \cos 2\alpha), \quad \cos^2 \alpha = \frac{1}{2}(1 + \cos 2\alpha);$$

$$\sin 2\alpha = 2 \sin \alpha \cos \alpha, \quad \sin 2\alpha = \frac{2 \operatorname{tg} \alpha}{1 + \operatorname{tg}^2 \alpha},$$

$$\cos 2\alpha = \cos^2 \alpha - \sin^2 \alpha, \quad \cos 2\alpha = 2 \cos^2 \alpha - 1,$$

$$\cos 2\alpha = 1 - 2 \sin^2 \alpha, \quad \cos 2\alpha = \frac{1 - \operatorname{tg}^2 \alpha}{1 + \operatorname{tg}^2 \alpha},$$

$$\operatorname{tg} 2\alpha = \frac{2 \operatorname{tg} \alpha}{1 - \operatorname{tg}^2 \alpha};$$

$$\sin \alpha \cdot \cos \beta = \frac{1}{2} (\sin(\alpha + \beta) + \sin(\alpha - \beta)),$$

$$\cos \alpha \cdot \cos \beta = \frac{1}{2} (\cos(\alpha + \beta) + \cos(\alpha - \beta)),$$

$$\sin \alpha \cdot \sin \beta = \frac{1}{2} (\cos(\alpha - \beta) - \cos(\alpha + \beta)).$$

Kintamojo keitimo metodus taikomas tokio tipo integraluose
(R – racionalioji funkcija):

$$\int R(\sin x) \cdot \cos x dx = \int R(\sin x) d \sin x, \quad \sin x = t;$$

$$\int R(\cos x) \cdot \sin x dx = - \int R(\cos x) d \cos x, \quad \cos x = t;$$

$$\int R(\operatorname{tg} x) dx, \quad \int R(\operatorname{tg} x) \cdot \frac{1}{\cos^2 x} dx = \int R(\operatorname{tg} x) d(\operatorname{tg} x),$$

$$\int \frac{a \sin x + b \cos x}{c \sin x + d \cos x} dx, \quad \int \frac{dx}{a \sin^2 x + b \sin x \cos x + c \cos^2 x},$$

$\operatorname{tg} x = t;$

$$\int R(\operatorname{ctg} x) dx, \quad \int R(\operatorname{ctg} x) \cdot \frac{1}{\sin^2 x} dx = - \int R(\operatorname{ctg} x) d(\operatorname{ctg} x),$$

$\operatorname{ctg} x = t;$

$$\int R\left(\operatorname{tg}\frac{x}{2}\right) dx, \quad \int \frac{dx}{a \sin x + b \cos x + c},$$

$$\operatorname{tg}\frac{x}{2} = t \text{ (universalusis keitinys)}$$

Pavyzdžiai

$$1) \int \frac{\cos x}{\sin x} dx = \int \frac{d \sin x}{\sin x} = \ln |\sin x| + C,$$

$$2) \int \frac{1}{\sin^2 x \cdot \cos x} dx = \int \frac{\sin^2 x + \cos^2 x}{\sin^2 x \cdot \cos x} dx =$$

$$= \int \frac{dx}{\cos x} + \int \frac{\cos x}{\sin^2 x} dx = \ln \left| \operatorname{tg}\left(\frac{x}{2} + \frac{\pi}{4}\right) \right| + \int \frac{d \sin x}{\sin^2 x} =$$

$$= \ln \left| \operatorname{tg}\left(\frac{x}{2} + \frac{\pi}{4}\right) \right| - \frac{1}{\sin x} + C.$$

1 uždavinys. Apskaičiuokite neapibrėptinius integralus

$$1) \int \frac{\arcsin x}{\sqrt{1-x^2}} dx, \quad \int \ln x dx, \quad \int \frac{x+4}{x+1} dx,$$

$$\int \frac{1}{3x + \sqrt[3]{x^2}} dx, \quad \int \frac{1}{\sin x + \cos x + 2} dx$$

$$2) \int \frac{1}{\sqrt{2-x}} dx, \quad \int \arcsin 3x dx, \quad \int \frac{x^3 - x^2 - 6x + 5}{(x+2)(x-3)} dx,$$

$$\int x\sqrt{x+2} dx, \quad \int \frac{1}{\sin^2 x + \sin x \cos x} dx$$

$$3) \int \frac{2x}{\sqrt{1-4x^2}} dx, \quad \int x \sin x dx, \quad \int \frac{x^3 - 2x^2 + 3x + 2}{x^3 - 3x^2 + 2x} dx, \\ \int \frac{\sqrt{x+1} + 1}{\sqrt{x+1} - 1} dx, \quad \int \operatorname{ctg}^2 x dx$$

$$4) \int e^{-\frac{x}{2}} dx, \quad \int e^x \sin x dx, \quad \int \frac{2x+10}{(x+2)(x-1)} dx, \\ \int \frac{1}{(1+\sqrt[4]{x})\sqrt[4]{x^3}} dx, \quad \int \frac{1}{\cos^6 x} dx$$

$$5) \int \frac{e^{\operatorname{tg} x}}{\cos^2 x} dx, \quad \int e^{-x}(x+1) dx, \quad \int \frac{2x+10}{(x+3)(x^2+x-2)} dx, \\ \int \frac{\sqrt{x+49}}{x} dx, \quad \int \frac{1}{2 \sin x + \cos x + 2} dx$$

$$6) \int x 5^{-x^2} dx, \quad \int x e^{2x} dx, \quad \int \frac{x^2 + x + 1}{x(x+1)^2} dx, \quad \int x \sqrt{x+1} dx, \\ \int \frac{\cos^3 x}{\sin x} dx$$

$$7) \int \frac{3x^2}{4+x^6} dx, \quad \int x \cos 5x dx, \quad \int \frac{x^2 + x + 2}{x(x^2 + 1)} dx, \\ \int \frac{\sqrt{x}}{1+\sqrt{x}} dx, \quad \int \operatorname{tg}^3 x dx$$

$$8) \int \frac{\sqrt{1+\ln x}}{x} dx, \quad \int x^2 \ln x dx, \quad \int \frac{5x+7}{(x-1)(x^2+5x+6)} dx,$$

$$\int x\sqrt{x+3}dx, \int \frac{1}{2\sin x+2\cos x+3} dx$$

$$9) \int \frac{\sin x}{\cos^2 x} dx, \int xe^{3x} dx, \int \frac{x^2+4x+7}{(x+3)(x+1)} dx,$$

$$\int \frac{1}{x^3\sqrt{x^2-1}} dx, \int \sin^2 x \cos^3 x dx$$

$$10) \int \frac{e^x}{1+e^{2x}} dx, \int e^x \cos 2x dx, \int \frac{x^3-x^2-5x-2}{(x+2)(x-3)} dx,$$

$$\int \frac{1}{x^2\sqrt{x^2+1}} dx, \int \frac{\sin^2 x}{\cos^4 x} dx$$

$$11) \int \frac{\cos x}{\sqrt{\sin x+2}} dx, \int \sin(\ln x) dx, \int \frac{2x^2+x+1}{(x^2+x)(x+1)} dx,$$

$$\int \frac{dx}{(1+\sqrt[4]{x+1})\sqrt[4]{x+1}}, \int \sin^2 2x \cos^2 2x dx$$

$$12) \int x\sqrt[5]{5-x^2} dx, \int x \sin 3x dx, \int \frac{7x+5}{(x+2)(x^2+2x-3)} dx,$$

$$\int x\sqrt{x+4} dx, \int \frac{1}{2\sin x+3\cos x+4} dx$$

$$13) \int \frac{x}{\sqrt{x^4-3}} dx, \int \frac{\arcsin x}{x^2} dx, \int \frac{x^2+x+2}{x^2(x+1)} dx,$$

$$\int \frac{x^3}{\sqrt{4-x^2}} dx, \int \frac{1}{\sin^2 x \cos^4 x} dx$$

$$14) \int \frac{x^3}{5-x^4} dx, \int e^x \sin 3x dx, \int \frac{2x+13}{(x+2)(x-1)} dx, \\ \int \frac{1}{\sqrt{x}(1+\sqrt{x})} dx, \int \frac{1}{\sin^2 x - \sin x \cos x} dx$$

$$15) \int \frac{\ln^2 x}{x} dx, \int \frac{\ln x}{x^2} dx, \int \frac{x^2+3x+3}{x^3+x} dx, \\ \int x\sqrt{x+5} dx, \int \frac{1}{\sin x+3\cos x+4} dx$$

$$16) \int \frac{e^x}{1-e^{2x}} dx, \int x \cos 4x dx, \int \frac{x^3-x^2-4x-1}{x^2-x-6} dx, \\ \int \frac{x^4}{\sqrt{4-x^2}} dx, \int \frac{\cos^2 x}{\sin^6 x} dx$$

$$17) \int \frac{1}{(1-\operatorname{tg}^2 x) \cos^2 x} dx, \int x \arctg 2x dx, \\ \int \frac{x^2+4x+9}{(x+1)(x+3)} dx, \int \frac{\sqrt{x+25}}{x} dx, \int \sin 3x \cos^3 3x dx$$

$$18) \int x \cos(x^2-4) dx, \int e^{2x} \cos x dx, \int \frac{x^3+3x+4}{x(x-1)(x-2)} dx, \\ \int \frac{1}{1+\sqrt{x}} dx, \int \frac{1}{\sin x+2\cos x+3} dx$$

$$19) \int \frac{\sin x dx}{\sqrt{\cos^2 x+2}}, \int \arcsin^2 x dx, \int \frac{x^2+2x+4}{x^2(x+1)} dx,$$

$$\int \frac{dx}{\sqrt[3]{(3x+1)^2} + \sqrt{3x+1}}, \quad \int \frac{dx}{\sin^2 x + 25\cos^2 x}$$

$$20) \int \frac{4x^3}{\sqrt{x^4-1}} dx, \quad \int (2x+1)e^{-2x} dx,$$

$$\int \frac{x^2+2x+3}{x(x^2+1)} dx, \quad \int \frac{dx}{x\sqrt{4-x^2}}, \quad \int \frac{\cos^2 x}{\sin^4 x} dx$$

$$21) \int \frac{x^2}{x^6-9} dx, \quad \int (x^2+1)e^x dx, \quad \int \frac{2x^2+3x+1}{x^3+x^2} dx,$$

$$\int x\sqrt{x+7} dx, \quad \int \sin 2x \cos^2 2x dx$$

$$22) \int \frac{\cos x}{\sqrt{4-\sin^2 x}} dx, \quad \int \frac{\ln x}{\sqrt{x}} dx, \quad \int \frac{17x+7}{(x+2)(x^2+2x-3)} dx,$$

$$\int \frac{dx}{x^2\sqrt{4-x^2}}, \quad \int \frac{1}{\sin^2 x \cos^2 x} dx$$

$$23) \int \frac{\sin \ln x}{x} dx, \quad \int x^2 \arcsin x dx, \quad \int \frac{2x^2+2x+1}{(x^2+x)(x+1)} dx,$$

$$\int \frac{\sqrt{x+16}}{x} dx, \quad \int \frac{1}{\sin^2 x - 2\sin x \cos x} dx$$

$$24) \int \frac{2x}{1+x^4} dx, \quad \int e^{2x} \cos 3x dx, \quad \int \frac{x^3-x^2-4x+9}{(x-3)(x+2)} dx,$$

$$\int \frac{\sqrt{x+25}+5}{\sqrt{x+25}-5} dx, \quad \int \frac{\cos^3 x}{\sin^5 x} dx$$

$$\begin{aligned}
25) & \int \frac{1}{\sqrt{5-3x}} dx, \int \ln(x + \sqrt{1+x^2}) dx, \int \frac{x^2 + x + 2}{x(x^2 + 1)} dx, \\
& \int \frac{\sqrt{x+36}-6}{\sqrt{x+36}-6} dx, \int \frac{dx}{3\cos^2 x + 2\sin x \cos x} \\
26) & \int \frac{3x^2}{\sqrt{x^6-1}} dx, \int x^2 \arctg x dx, \int \frac{x^2 + x + 3}{x^2(x+1)} dx, \\
& \int \frac{dx}{x^3 \sqrt{9-x^2}}, \int \frac{\cos^2 x}{\sin^6 x} dx \\
27) & \int \frac{8x^3}{\sqrt{1-x^8}} dx, \int (3x+1)e^{-x} dx, \int \frac{x^2 + 4x + 11}{(x+3)(x+1)} dx, \\
& \int \frac{1-2\sqrt{x}}{1+2\sqrt{x}} dx, \int \frac{\sin^3 x}{\cos^2 x} dx \\
28) & \int \frac{e^x dx}{\sqrt{e^{2x}-2}}, \int x \cos 2x dx, \int \frac{x^2 + 2x + 4}{x(x^2 + 1)} dx, \\
& \int \frac{\sqrt{x+4}}{x} dx, \int \frac{\cos^2 x}{\sin x} dx \\
29) & \int \sqrt{\frac{\arcsin x}{1-x^2}} dx, \int x^5 \ln x dx, \int \frac{x+14}{(x-1)(x+2)} dx, \\
& \int \frac{dx}{\sqrt[3]{(x+1)^2 + \sqrt{x+1}}}, \int \frac{dx}{3\sin x + 3\cos x + 4}
\end{aligned}$$

$$30) \int \frac{\sin 2x}{9 + \cos^2 x} dx, \quad \int x^2 \arctg 2x dx, \quad \int \frac{3x^2 + 2x + 1}{x(x^2 + 2x + 1)} dx,$$

$$\int \frac{3\sqrt{x+1}}{3\sqrt{x-1}} dx, \quad \int \cos^3 x \sqrt{\sin x} dx$$

2. Išspręstosios užduotys

1 Uždavinys. Apskaičiuokite neapibrėžtinius integralus.

1)

$$a) \int \frac{\arcsin x}{\sqrt{1-x^2}} dx = \int \arcsin x d(\arcsin x) = \int t dt = \frac{t^2}{2} + C =$$

$$= \frac{(\arcsin x)^2}{2} + C.$$

$$b) \int \ln x dx = x \ln x - \int x d(\ln x) = x \ln x - \int x \cdot \frac{1}{x} dx =$$

$$= x \ln x - \int dx = x \ln x - x + C.$$

$$c) \int \frac{x+4}{x+1} dx = \int \frac{x+1+3}{x+1} dx = \int \frac{x+1}{x+1} dx + \int \frac{3}{x+1} dx = \int dx + 3 \int \frac{dx}{x+1} =$$

$$= x + 3 \int \frac{d(x+1)}{x+1} = x + 3 \ln|x+1| + C.$$

$$d) \int \frac{1}{3x + \sqrt[3]{x^2}} dx = I_1.$$

Išveskime naują kintamąjį $t = \sqrt[3]{x}$.

Tuomet $x = t^3, dx = 3t^2 dt$,

$$I_1 = \int \frac{1}{3t^3 + t^2} \cdot 3t^2 dt = 3 \int \frac{dt}{3t+1} = \int \frac{d(3t)}{3t+1} = \int \frac{d(3t+1)}{3t+1} =$$

$$= \ln|3t+1| + C = \ln|3\sqrt[3]{x} + 1| + C.$$

Įveskime naują kintamąjį $t = \operatorname{tg} \frac{x}{2}$.

$$e) \int \frac{1}{\sin x + \cos x + 2} dx = I_1.$$

$$\text{Tuomet } \sin x = \frac{2t}{1+t^2}; \cos x = \frac{1-t^2}{1+t^2}; dx = \frac{2dt}{1+t^2},$$

$$\begin{aligned}
I_1 &= \int \frac{\frac{2dt}{1+t^2}}{\frac{2t}{1+t^2} + \frac{1-t^2}{1+t^2} + 2 \cdot \frac{1+t^2}{1+t^2}} = \int \frac{2dt}{2t+1-t^2+2+2t^2} = \\
&= \int \frac{2dt}{t^2+2t+3} = \int \frac{2dt}{t^2+2t+1+2} = \int \frac{2dt}{(t+1)^2+2} = \\
&= 2 \int \frac{d(t+1)}{(t+1)^2 + (\sqrt{2})^2} = 2 \frac{1}{\sqrt{2}} \operatorname{arctg} \left(\frac{t+1}{\sqrt{2}} \right) + C = \\
&= \sqrt{2} \operatorname{arctg} \left(\frac{\operatorname{tg} \frac{x}{2} + 1}{\sqrt{2}} \right) + C.
\end{aligned}$$

2)

$$\begin{aligned}
a) \int \frac{1}{\sqrt{2-x}} dx &= - \int \frac{1}{\sqrt{2-x}} d(-x) = - \int \frac{1}{\sqrt{2-x}} d(2-x) = \\
&= - \int \frac{dt}{\sqrt{t}} = - \int t^{\frac{1}{2}} dt = -2t^{\frac{1}{2}} + C = -2\sqrt{2-x} + C. \\
b) \int \arcsin 3x dx &= \frac{1}{3} \int \arcsin 3x dx = \frac{1}{3} \int \arcsin t dt = \\
&= \frac{1}{3} t \arcsin t - \frac{1}{3} \int t d \arcsin t = \frac{1}{3} t \arcsin t - \frac{1}{3} \int \frac{t}{\sqrt{1-t^2}} dt = \\
&= \frac{1}{3} t \arcsin t - \frac{1}{6} \int \frac{d(t^2)}{\sqrt{1-t^2}} = \frac{1}{3} t \arcsin t + \frac{1}{6} \int \frac{d(-t^2)}{\sqrt{1-t^2}} = \\
&= \frac{1}{3} t \arcsin t + \frac{1}{6} \int \frac{d(1-t^2)}{\sqrt{1-t^2}} = \frac{1}{3} t \arcsin t + \frac{1}{3} \sqrt{1-t^2} + C = \\
&= x \arcsin 3x + \frac{1}{3} \sqrt{1-9x^2} + C.
\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
c) \int \frac{x^3 - x^2 - 6x + 5}{(x+2)(x-3)} dx &= \int \frac{x(x^2 - x - 6) + 5}{(x+2)(x-3)} dx = \\
&= \int \frac{x(x+2)(x-3) + 5}{(x+2)(x-3)} dx = \int \frac{x(x+2)(x-3)}{(x+2)(x-3)} dx + \\
&+ 5 \int \frac{dx}{(x+2)(x-3)} = \int x dx + 5 \int \frac{A}{x+2} dx + 5 \int \frac{B}{x-3} dx = I_1.
\end{aligned}$$

Tuomet

$$\begin{aligned}
\frac{1}{(x+2)(x-3)} &= \frac{A}{x+2} + \frac{B}{x-3} = \frac{Ax - 3A + Bx - 2B}{(x+2)(x-3)} = \\
&= \frac{(A+B)x - (3A+2B)}{(x+2)(x-3)};
\end{aligned}$$

Iš tapatybės $(A+B)x - (3A+2B) \equiv 1$ rašome neapibrėžtus koeficientus A ir B, sulyginę koeficientus prie vienodų x laipsnių:

$$\begin{cases} A+B=0; \\ -3A-2B=1. \end{cases}$$

Iš šios sistemos gauname: $A = -\frac{1}{3}, B = \frac{1}{3}$.

Tuomet

$$\begin{aligned}
I_1 &= \frac{x^2}{2} - \frac{5}{3} \int \frac{dx}{x+2} + \frac{5}{3} \int \frac{dx}{x-3} = \\
&= \frac{x^2}{2} - \frac{5}{3} \ln|x+2| + \frac{5}{3} \ln|x-3| + C.
\end{aligned}$$

$$d) \int x\sqrt{x+2}dx = I_1.$$

[vesime naują kintamąjį $t = \sqrt{x+2}$.

Tuomet $x+2 = t^2$; $x = t^2 - 2$; $dx = 2tdt$.

$$\begin{aligned} I_1 &= \int (t^2 - 2)t \cdot 2tdt = 2 \int t^4 dt - 4 \int t^2 dt = \frac{2}{5}t^5 - \frac{4}{3}t^3 + C = \\ &= \frac{2}{5}(\sqrt{x+2})^5 - \frac{4}{3}(\sqrt{x+2})^3 + C. \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} e) \int \frac{1}{\sin^2 x + \sin x \cos x} dx &= \int \frac{1}{\sin^2 x \left(1 + \frac{\cos x}{\sin x}\right)} dx = \\ &= \int \frac{d(-\operatorname{ctgx})}{1 + \operatorname{ctgx}} = - \int \frac{d(\operatorname{ctgx})}{1 + \operatorname{ctgx}} = - \int \frac{d(1 + \operatorname{ctgx})}{1 + \operatorname{ctgx}} = - \int \frac{dU}{U} = \\ &= -\ln|U| + C = -\ln|1 + \operatorname{ctgx}| + C. \end{aligned}$$

3)

$$\begin{aligned} a) \int \frac{2x}{\sqrt{1-4x^2}} dx &= \int \frac{dx^2}{\sqrt{1-4x^2}} = -\frac{1}{4} \int \frac{d(-4x^2)}{\sqrt{1-4x^2}} = \\ &= -\frac{1}{4} \int \frac{d(1-4x^2)}{\sqrt{1-4x^2}} = -\frac{1}{4} \int \frac{dt}{\sqrt{t}} = -\frac{1}{2} \sqrt{t} + C = \\ &= -\frac{1}{2} \sqrt{1-4x^2} + C. \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} b) \int x \sin x dx &= - \int x d \cos x = -x \cos x + \int \cos x dx = \\ &= -x \cos x + \sin x + C. \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
c) \int \frac{x^3 - 2x^2 + 3x + 2}{x^3 - 3x^2 + 2x} dx &= \int \frac{x^3 - 3x^2 + 2x + x^2 + x + 2}{x^3 - 3x^2 + 2x} dx = \\
&= \int \frac{x^3 - 3x^2 + 2x}{x^3 - 3x^2 + 2x} dx + \int \frac{x^2 + x + 2}{x^3 - 3x^2 + 2x} dx = \\
&= \int dx + \int \frac{x^2 + x + 2}{x(x-1)(x-2)} dx = I_1.
\end{aligned}$$

Tuomet

$$\begin{aligned}
\frac{x^2 + x + 2}{x(x-1)(x-2)} &= \frac{A}{x} + \frac{B}{x-1} + \frac{C}{x-2} = \\
&= \frac{A(x-1)(x-2) + Bx(x-2) + Cx(x-1)}{x(x-1)(x-2)} = \\
&= \frac{(A+B+C)x^2 + (-3A-2B-C)x + 2A}{x(x-1)(x-2)};
\end{aligned}$$

Iš tapatybės $(A+B+C)x^2 + (-3A-2B-C)x + 2A \equiv x^2 + x + 2$ rasime neapibrėžtus koeficientus A , B ir C , sulyginę koeficientus prie vienodų x laipsnių:

$$\begin{cases} A+B+C=1, \\ -3A-2B-C=1, \\ 2A=2. \end{cases}$$

Iš šios sistemos gauname: $A = 1$; $B = -4$; $C = 4$.

Tuomet

$$\begin{aligned}
I_1 &= \int dx + \int \frac{dx}{x} - 4 \int \frac{dx}{x-1} + 4 \int \frac{dx}{x-2} = \\
&= \frac{x^2}{2} + \ln|x| - 4 \ln|x-1| + 4 \ln|x-2| + C.
\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
d) \int \frac{\sqrt{x+1}+1}{\sqrt{x+1}-1} dx &= \int \frac{(\sqrt{x+1}+1)^2}{(\sqrt{x+1}-1)(\sqrt{x+1}+1)} dx = \\
&= \int \frac{x+1+2\sqrt{x+1}+1}{x+1-1} dx = \int \frac{x}{x} dx + \int \frac{2\sqrt{x+1}}{x} dx + \frac{dx}{x} = \\
&= x + \ln|x| + 2 \int \frac{\sqrt{x+1}}{x} dx = I_1.
\end{aligned}$$

Įvesime naują kintamąjį $t = \sqrt{x+1}$.

Tuomet $x+1 = t^2, x = t^2 - 1, dx = 2t dt$,

$$\begin{aligned}
I_1 &= x + \ln|x| + 2 \int \frac{t \cdot 2t dt}{t^2 - 1} = x + \ln|x| + 4 \int \frac{t^2 - 1 + 1}{t^2 - 1} dt = \\
&= x + \ln|x| + 4 \int \frac{t^2 - 1}{t^2 - 1} dt + 4 \int \frac{dt}{t^2 - 1} = x + \ln|x| + 4 \int dt + \\
&+ 4 \cdot \frac{1}{2} \ln \left| \frac{t-1}{t+1} \right| = x + \ln|x| + 4\sqrt{x+1} + 2 \ln \left| \frac{\sqrt{x+1}-1}{\sqrt{x+1}+1} \right| + C.
\end{aligned}$$

$$e) \int ctg^2 x dx = I_1.$$

Įvesime naują kintamąjį $t = ctgx$.

Tuomet $x = arcctgt; dx = -\frac{1}{1+t^2} dt$,

$$\begin{aligned}
I_1 &= -\int \frac{t^2}{1+t^2} dt = -\int \frac{1-1+t^2}{1+t^2} dt = \int \frac{dt}{1+t^2} - \int \frac{1+t^2}{1+t^2} dt = \\
&= arctgt - \int dt = arctg(ctgx) - ctgx + C.
\end{aligned}$$